

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СУЧАСНОГО ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

В. П. БЕЧКО, кандидат економічних наук

Н. В. ЛИСА, кандидат економічних наук

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук

Т. В. ШУМИЛО, аспірант

Уманський національний університет садівництва

У статті досліджується питання щодо принципів справедливості як детермінанти сучасного та захисного механізму справедливого оподаткування суб'єктів аграрного виробництва. Розглядається вплив функцій податків на справедливість оподаткування, а також досліджується питання щодо перспектив відновлення спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість, що позитивно впливатиме на ефективність функціонування суб'єктів господарювання всіх організаційно-правових форм.

***Ключові слова:** справедливість в оподаткуванні, податкові відносини, функції оподаткування; спеціальний режим оподаткування ПДВ; податкове навантаження.*

Постановка проблеми. Оподаткування за сучасних умов є невід'ємною складовою розвитку суспільства. Поряд з фіскальною функцією податкам притаманна регулююча, розподільна функції, які позитивно впливають на вирішення соціальних проблем. В підтвердження ролі функцій податків слугує практика податкових систем країн з розвинутими ринковими відносинами, де податки є фінансовим інструментом підтримки суб'єктів господарювання всіх організаційно – правових форм господарювання. В економічній системі податки є матеріальною базою для проведення податково-бюджетної політики, а також інструментом регулювання соціальних відносин в країні.

За останні роки національна податкова політика зазнала суттєвих змін, зокрема і тих, що спрямовані на вирішення соціальних завдань держави. В той же час, головною проблемою вітчизняної податкової політики є її фіскальна спрямованість при одночасному недооцінюванні регулюючої та розподільної функцій податків, як важелів зниження податкового навантаження на платників податків [1]. Дотримання оптимальної структури оподаткування із застосуванням всіх функцій податків є пріоритетним завданням держави, здатних забезпечити справедливість оподаткування, мінімізувати ухилення від сплати податків, підвищити якість податкового адміністрування, дотримання податкової дисципліни та зменшення податкового тягаря на платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принцип справедливості як детермінанта сучасного оподаткування суб'єктів аграрного виробництва є популярними напрямками наукових досліджень. Серед останніх праць, присвячених даній тематиці, слід виокремити роботи А. Соколовської, І. Чайківського, К. Швабій, С. Воробей. Враховуючи вкрай нестабільну динаміку вітчизняної податкової системи, що супроводжується частими змінами законів, обумовлену дією мінливих чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, що породжують не тільки традиційні, але й нові, малодосліджені, причинно-наслідкові зв'язки, тема принципу справедливості як детермінанти сучасного оподаткування суб'єктів аграрного виробництва потребує подальших досліджень.

Метою статті є відображення концептуальних підходів щодо принципу справедливості як детермінанти сучасного оподаткування суб'єктів аграрного виробництва.

Методика досліджень. Методологічною та теоретичною основами дослідження є економічна теорія, наукові розробки вітчизняних та закордонних вчених із проблем принципу справедливості як детермінанти сучасного оподаткування суб'єктів аграрного виробництва. У процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний, емпіричний, рядів динаміки, середніх величин, кореляційно-регресійний та ін.

Результати дослідження. Суттєвий вплив на рівень податкового навантаження платників податків має вітчизняна податкова політика. Важливість податкового навантаження на суб'єкти господарювання аграрної галузі великою мірою залежить від об'єкта регулювання на рівні держави. Податкове навантаження слугує оцінкою результатів впливу на платників податків. Регулювання податкового навантаження з боку держави здійснюється за допомогою інструментів, методів та механізмів в рамках вітчизняної податкової політики, яка є складовою державної економічної політики. Важливим фактором, що впливає на податкове навантаження платників податку є елемент та причини під впливом яких рівень податкового навантаження піддається зміні.

Вагомим чинником податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників є адміністрування податком на додану вартість. Пільговий режим оподаткування податком на додану вартість аграріїв започаткований відповідно до норм Указу № 1328/98 «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників відповідно до якого суми ПДВ не сплачувалися до бюджету за результатами здійснення операцій з продажу товарів, робіт і послуг, а залишалися в розпорядженні господарюючого суб'єкта – платника податку, акумулювалися на окремому спеціальному рахунку, що відкривався в установі виробничого призначення [2].

Відповідно до зміни Податкового кодексу України, з 01.02.2015 р. суттєво змінився порядок адміністрування податку на додану вартість для сільськогосподарських товаровиробників, які застосовували спеціальний режим оподаткування. Такі зміни відбулися внаслідок запровадження системи

електронного адміністрування ПДВ, яке повноцінно запрацювало з 01.07.2015 р. Системою було передбачено використання спеціальних рахунків для електронного адміністрування ПДВ, акумулювання на цих рахунках сум ПДВ та їх автоматичне списання в доходи бюджету на основі представленої в електронному вигляді податкової декларації [3]. Внаслідок таких нововведень аграрії втратили право на спрямування сум ПДВ зі свого поточного рахунку безпосередньо на спеціальний рахунок, оскільки вони, відповідно до змін, до 30 числа місяця, наступного за звітним, повинні були спрямовувати відповідну суму на електронний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ. І лише після 30 числа Державне казначейство України спрямовувало кошти податку на спеціальний рахунок суб'єкта господарювання для використання на господарські потреби.

З 01.01.2017 р., на вимогу МВФ спеціальний режим оподаткування з податку на додану для сільськогосподарських товаровиробників був скасований внаслідок чого аграрії втратили значні кошти, які спрямовувалися на розвиток виробництва. Про результати відміни державної підтримки окремих суб'єктів господарювання аграрного виробництва Уманського району свідчать наведені дані (табл. 1).

Табл. 1. Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників Уманського району при застосуванні спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість

Суб'єкт господарювання	2013	2014	2015	2016	Всього
ФГ АФ «Базис»	1950,9	2022,4	1915,7	666,9	6555,9
ПП «Дмитрушки»	1183,2	842,3	1042,9	269,4	3337,8
НДГ «Родниківка»	2320,8	1159,4	1917,6	256,0	5653,8
ТОВ «Берестівець»	2099,4	2732,3	2613,5	599,0	8044,2
ТОВ «Аграрій СВПП»	1829,9	1026,8	1715,4	341,2	4913,3
ТОВ «Агровіт»	2582,7	2932,3	2814,5	1184,7	9514,2
ТОВ «Полянецьке»	1224,9	1801,1	1713,9	378,8	5118,7
АФ «Текуча»	1299,8	1317,9	1549,6	377,5	4544,8
ДП АФ «Байс Агро»	2257,2	1912,9	2922,5	536,3	7656,5
ТОВ АФ «Добро»	1728,0	1682,2	1739,4	153,4	5303,0

Джерело: Статистичні дані сільськогосподарських підприємств Уманського району.

Результати проведених досліджень суб'єктів господарювання аграрного виробництва Уманського району свідчать про суттєві втрати бюджетних коштів внаслідок відміни спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість. Зокрема ФГ АФ «Базис» за досліджуваний період недоотримало 6555,9 тис. грн, які спрямовувалися на виробничі витрати, ТОВ «Берестівець» – 8044,2 тис. грн. Все це свідчить про передчасність скасування спеціального режиму ПДВ для аграріїв. У важком фінансовому стані залишилися фермерські господарства, в яких широко розвинена спеціалізація виробництва та не суттєві

за розміром сільськогосподарські угіддя, що перебувають у їх володінні, в тому числі і на умовах оренди.

Сільськогосподарські товаровиробники всіх організаційно- правових форм господарювання за умови якщо за попередній рік частка сільськогосподарської продукції до загального обсягу реалізації становить 75 % є платниками єдиного податку (четверта) група. З огляду на це актуальним є правомірність для окремих з них застосовувати спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість, який діяв до його відміни в 2017 р. Застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість слід передбачити для тих суб'єктів господарювання аграрної галузі в розпорядженні яких чи на умовах оренди земельна площа, яка не перевищує 1000 га. Середньотоварні та великотоварні сільськогосподарські товаровиробники повинні оподатковуватися ПДВ на загальних підставах, оскільки позитивні сторони від адміністрування цього податку набагато перевищують негативні (табл. 2).

Табл. 2. Позитивні та негативні сторони сплати ПДВ суб'єктами господарювання аграрної галузі

Позитивні сторони сплати ПДВ	Негативні сторони сплати ПДВ
Можливість відшкодування податкового кредиту при придбанні товарів, робіт і послуг	Зростання податкового навантаження
Можливість роботи з клієнтами, які є платниками ПДВ.	Не всі аграрії платники ПДВ мають доступ до інтернету та можуть забезпечити передачу звітності в ДПС з телекомунікаційних каналів зв'язку.
Стимулювання експорту продукції. Застосування нульової ставки ПДВ на основні види сільськогосподарської продукції	Суттєві витрати на електронний документообіг та підготовку кадрів, можливість втрати інформації чи її витоку. Істотне ускладнення податкового контролю. Маса помилок та розривів у декларації з ПДВ тощо
Застосування ставки ПДВ в розмірі 14 % на окремі види сільськогосподарської продукції	

Особливо це стосується агрохолдингів в розпорядження яких чисельні земельні ділянки, налагоджена інформаційна інфраструктура, мають доступ до інтернету, підготовлені кадри, здатні забезпечити передачу звітності в ДПС з телекомунікаційних каналів зв'язку.

Розвиток тваринницької галузі є пріоритетним напрямом продовольчої безпеки країни. Успішне функціонування аграріїв можливе при дотриманні умов спеціалізації виробництва, підвищення рівня їх оснащення, збереження родючості земель та зростання поголів'я худоби. В Україні за останні роки

намітилася чітка тенденція зменшення поголів'я худоби як по господарствах всіх категорій, так і сільськогосподарських підприємствах (табл. 3)

Табл. 3. Кількість сільськогосподарських тварин сільськогосподарських підприємств області, на 1 січня, тис. голів [4]

Роки	Велика рогата худоба				Свині		Вівці та кози			Птиця, млн. голів	
	усього	у % до 2000 р.	у тому числі корови	у % до 2000 р.	усього	у % до 2000 р.	усього	у тому числі вівці	у % до 2000 р.	усього	у % до 2000 р.
Господарства усіх категорій											
2000	9424	100,0	4958	100,0	7652	100,0	1875	963	100,0	123,7	100,0
2005	6514	69,1	3635	73,3	7053	92,2	1630	872	90,6	162,0	130,9
2010	4494	47,7	2631	53,1	7960	104,0	1732	1101	114,3	203,8	164,7
2015	3750	39,8	2167	43,7	7079	92,5	1325	744	77,3	204,0	164,9
2017	3531	37,5	2018	40,7	6110	79,8	1309	727	75,5	204,8	165,6
2018	3333	35,4	1919	38,7	6025	78,7	1269	699	72,6	211,7	171,1
2019	3092	32,8	1789	36,1	5727	74,8	1205	659	68,4	220,5	178,3
2020	2874	30,5	1673	33,7	5876	76,8	1140	621	64,5	200,6	162,2
Підприємства											
2000	5037	100,0	1851	100,0	2414	100,0	413	412	100,0	25,3	100,0
2005	2492	49,5	866	46,8	2602	107,8	271	269	65,3	66,6	263,2
2010	1526	30,3	589	31,8	3625	150,2	299	295	71,6	110,5	436,7
2015	1270	25,2	505	27,3	3704	153,4	187	181	43,9	112,0	442,7
2017	1167	23,2	467	25,2	3304	136,9	187	178	43,2	112,5	444,7
2018	1138	22,6	468	25,3	3395	140,6	182	173	41,9	118,8	469,9
2019	1050	20,8	439	23,7	3300	136,7	169	159	38,5	127,8	505,1
2020	1008	20,0	424	22,96	3629	150,3	151	140	33,9	109,7	433,6

В 2020 р. поголів'я ВРХ порівняно з 2000 р. по господарствах всіх категорій скоротилося на 6550 тис. голів, а по сільськогосподарських підприємствах на 4029 тис. голів, з них корів відповідно на 325 і 1427 тис. голів відповідно. Суттєве зменшення спостерігається за даний період поголів'я овець – 342 тис. голів по господарствах усіх категорій і 272 тис. голів по сільськогосподарських підприємствах. З метою стимулювання зростання поголів'я худоби на рівні держави передбачені окремі напрями, зокрема уряд дотує сімейні ферми, які утримують від 5 до 25 ВРХ молочного напрямку відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств (постанова Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2018 р. №106), якими, зокрема, надається спеціальна бюджетна дотація за утримання корів фермерським господарствам», що провадять діяльність у галузі тваринництва та мають у власності від 5 до 25 п'яти корів молочного напрямку продуктивності

[5]. Ця постанова не розповсюджується на інші суб'єкти господарювання аграрної галузі крім фермерських господарств і не стимулюють розвиток тваринництва.

В основі розвитку тваринницької галузі, нарощування поголів'я худоби повинні бути закладені податкові важелі, здатні стимулювати розвиток тваринництва, що є однією із передумов збереження родючості земель. Крім податкового стимулювання тваринницької галузі важливе значення має пільгове кредитування з відшкодуванням частини відсотків за кредит за рахунок бюджетних коштів, податкове стимулювання тваринницької галузі. З огляду на такий стан для тваринницької галузі слід відновити спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість і кошти зі спеціального рахунку слід спрямовувати виключно на формування основного стада, придбання племінного молодняка тварин. У держбюджеті на 2022 р. на розвиток АПК закладено 4,6 млрд грн проти 4,5 у 2021 р.. На тлі зростання цін на енергоносії у 4 рази, підвищення ціни на добрива у 3 рази, нинішній рівень підтримки сільгоспвиробників є явно недостатнім, а фінансування аграрної науки – катастрофічно низьким.

З 01.03.2021 р. набрав чинності Закон №1115-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції», яким знижена ставка ПДВ до 14 % для ряду сільськогосподарської продукції [6]. Ставка в розмірі 14 % застосовується як для внутрішнього так і зовнішнього ПДВ на операції з продажу груп живу велику рогату худобу, живі свині, незбиране молоко, пшениця, жито) ,ячмінь, овес, кукурудза, соєві боби, насіння льону, насіння свиріпи та ріпаку, насіння соняшнику, насіння і плоди інших олійних культур, цукрові буряки.

Вигоду від такого зниження отримала переважна більшість аграріїв. Цим законом зменшується сума внутрішнього та імпортного ПДВ з аграрної продукції з 20 до 14 %, тобто мінус 6 %. Тобто загалом увесь агробізнес менше сплачуватиме ПДВ, тобто у нього зменшиться податкове навантаження і збільшиться запас обігових активів не тільки сільськогосподарським товаровиробникам, але і переробним підприємствам. В той же час, Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції" від 01.07.2021 р. № 1600-ІХ відновлює ставку ПДВ у розмірі 20 % при ввезенні на територію України та постачанні великої рогатої худоби, свиней та овець, молока, жита, вівса, насіння льону, олійних культур, цукрових буряків. Проте, уведена із 01.03.2021 року ставка ПДВ у розмірі 14 %, залишається для операцій з постачання пшениці та жита (маслин), ячменю, кукурудзи, соєвих бобів, свиріпи або ріпаку, соняшнику.

За результатами дослідження І. Чайківського нарощення і розвиток переробної галузі є важливим чинником зростання аграрного виробництва, збільшення обсягів експорту, у першу чергу, продукції з доданою вартістю. Спеціальний режим доданої вартості в АПК – це зниження ставки ПДВ до 7 % з

20 % на всіх етапах виробництва – від фермера до полиці магазину. На кожному етапі виготовлення аграрної продукції повинна діяти ставка ПДВ 7 %. Це сприятиме переробнику отримувати додаткові фінансові ресурси і спрямовувати їх на розвиток, а для споживача призведе до зниження ціни. Держава отримає збільшення доходів від нарощення обсягів виробництва [7].

З огляду на це, додана вартість є потужним драйвером загального розвитку аграрного сектору. Отримання доданої вартості на сільгосппродукцію – це важливий крок від сировинної економіки до промислової.

У другому півріччі 2022 р. країни Європейського союзу запроваджують нульову ставку ПДВ на продукти харчування. В Україні немає іншого варіанту, як слідом за ЄС встановити нульову ставку ПДВ для переробників в АПК. Інакше ми просто знищимо українських виробників, оскільки вони програватимуть у конкурентній боротьбі з дешевим європейським імпортом харчових продуктів. На законодавчому рівні повинно бути узаконено застосування нульової ставки ПДВ на продукти харчування за аналогією ЄС, запровадження якого дасть можливість стимулювати сільськогосподарських товаровиробників, призведе до виробництва конкурентної аграрної продукції в порівнянні з країнами ЄС.

З огляду на це С. Воробей відмічає, що запровадження нульової ставки податку на додану вартість на продукти харчування не спричинить значного зниження їхньої вартості для кінцевого споживача. «Наша стовідсоткова впевненість у тому, відмічає автор, що питання зростання вартості харчових продуктів не буде вирішене шляхом зниження ставки ПДВ», – коментуючи ініціативу знизити ПДВ на продукти харчування до 0 %. Таке рішення призведе до недоотримання державним бюджетом 60 млрд грн. Знизити вартість харчових продуктів можна за рахунок зниження собівартості їх виробництва. Для цього потрібно проаналізувати всі складові собівартості та напрацювати можливий механізм її зменшення [8].

В той же час, з ініціативи депутатів Верховної ради від фракції "Голос" 25 січня 2022 р. було зареєстровано два законопроекти (№6548 і №6549), метою їх прийняття є "комплексна реформа оподаткування доходів громадян", яка передбачає зниження навантаження на фонд оплати праці (це сума податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску) до 25 %. В 2016 р. було суттєво знижено ставку єдиного соціального внеску з метою детінізації заробітної плати. В той же час, збільшення нарахованої заробітної плати не відбулося, а натомість удвічі збільшились трансфери державного бюджету Пенсійному фонду маже на 50 млрд грн і були найбільшими за усі інші видатки бюджету (6 % за функціональною класифікацією) на той час.

З огляду на це, зменшення податку на доходи фізичних осіб і єдиного соціального внеску в сукупності до 25 % не на часі. Справедливим буде зменшення податку на додану вартість з 20 % до 15 % Такої думки притримується К. Швабій, який підтримує зниження ставки податку на додану вартість з 20 % до 15 % [9].

Слід відміти, що адміністрування податку на додану вартість відповідно до чинного Податкового кодексу України не приносить суттєвих доходів до державного бюджету внаслідок чисельних відшкодування ПДВ імпортерам продукції. розмірів (табл. 4).

Табл 4. Динаміка податкових надходжень від сплати ПДВ з урахуванням бюджетного відшкодування, за роками, млрд грн [6]

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Внутрішній податок на додану вартість	37	39	45	60	79	89	143	156
Податок на додану вартість від імпорту товарів, робіт і послуг	107	139	181	251	295	290	274	381
Відшкодування податку на додану вартість	43	68	94	120	132	152	126	160
Сальдо податку на додану вартість (внутрішній ПДВ – відшкодування)	-6	-29	-49	-60	-53	-63	-17	-4

За аналізований період сальдо податку на додану вартість як різниця між відшкодованим і внутрішнім ПДВ суттєво перевищує відшкодування цього податку імпортерам. За період з 2014–2021 рр. сума відшкодованого податку склала 281,0 млрд грн, що складає 43,2 % від загального внутрішнього податку на додану вартість.

Висновки. Таким чином, відновлення спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість дрібнотоварним сільськогосподарським підприємствам загальна земельна площа яких не перевищує 1000 га буде податковим стимулюванням їх до функціонування на самофінансуванні і самоокупності, з одночасним спрямуванням коштів на придбання молодняка тварин і формування основного стада.

Елементом податкового стимулювання для аграріїв буде встановлення нульової ставки на продукти харчування, що дасть змогу шляхом їх здешевлення конкурувати із імпортними продуктами харчування.

Література:

1. Соколовська А. М. Формування податкової політики в умовах невизначеності. *Фінанси України*. 2012. №11. С. 44–51.
2. Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників. Указ президента України 2 грудня 1998 року N 1328/98. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1328/98#Text>.
3. Про систему електронного адміністрування ПДВ. Лист ДФС України № 1403/7/99-99-19-03-01-17.19.01.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1403872-15#Text>

4. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2020 рік. Київ. 2021. 455 с.

5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств / Постанова КМУ .7.02.2018. № 106. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>

6. Положення норм Закону України від 17.12.2020 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025375-stavka-pdv-14-dlya-s-kh-produktsiyi-z-yakogo-periodu-zastosovuyetsya/>

7. Чайківський І. Уряд у 2022 році мав би запропонувати аграріям спеціальний режим для створення доданої вартості. Режим доступу: <https://agropolit.com/interview/919-ivan-chaykivskiy-uryad-u-2022-rotsi-mav-bi-zaproponuvati-agrariyam-spetsrejim-dlya-stvorennya-dodanoyi-vartosti>.

8. Воробей С. Мінфін не підтримує запровадження нульової ставки ПДВ на продукти харчування. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3406597-minfin-ne-pidtrimue-zaprovadzenna-nulovoi-stavki-pdv-na-produkti-harcuvanna.html>.

9. Швабій К. Чому спочатку треба зменшити ПДВ, а не ПДФО з ЄСВ? Режим доступу: https://biz.censor.net/columns/3316367/chomu_spochatku_treba_zmenshyty_pdv_a_n_e_pdfo_z_ysv.

10. Держказначейство України. Режим доступу: <https://biz.censor.net/m3316367>

References:

1. Sokolovskaya, A. M. (2012). Formation of tax policy in conditions of uncertainty, *Finance of Ukraine*, vol. 11, pp. 44–51. (in Ukrainian).

2. Decree of the President of Ukraine (1998), “On support of agricultural producers“, vol. 1328/98, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1328/98#Text>. (Accessed 22 december 2021).

3. Letter from the SFS of Ukraine (2015), “About the system of electronic VAT administration“, vol.1403/7/99-99-19-03-01-17, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1403872-15#Text>

4. State Statistics Service of Ukraine (2021), “Statistical Yearbook of Ukraine for 2020“, p.455. (in Ukrainian).

5. Resolution of the Cabinet of Ministers (2018), “On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for the provision of financial support for the development of farms“, vol.106, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>

6. Provisions of the Law of Ukraine (2020), “On Amendments to the Tax Code of Ukraine Concerning the Value Added Tax Rate on Transactions for the Supply of Certain Types of Agricultural Products“, available at: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025375-stavka-pdv-14-dlya-s-kh-produktsiyi-z-yakogo-periodu-zastosovuyetsya/>.

7. Tchaikovsky, I. (2022). The government in 2022 should offer farmers a special regime to create added value“, *Efektivna ekonomika*, vol. 8, available at:

<https://agropolit.com/interview/919-ivan-chaykivskiy-uryad-u-2022-rotsi-mav-bi-zaproponuvati-agrariyam-spetsrejim-dlya-stvorenniya-dodanoyi-vartosti>.

8. Sparrow, S. (2021). The “Ministry of Finance does not support the introduction of a zero VAT rate on food”, *Efektivna ekonomika*, vol. 9, available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3406597-minfin-ne-pidtrimue-zaprovadzenna-nulovoi-stavki-pdv-na-produkti-harcuvanna.html>.

9. Schwabiy, K. (2021). Why is it necessary to reduce VAT first, and not PIT with SRS? *Efektivna ekonomika*, vol. 3, available at: https://biz.censor.net/columns/3316367/chomu_spochatku_treba_zmenshyty_pdv_a_n_e_pdfo_z_yesv.

10. State Treasury of Ukraine. available at: <https://biz.censor.net/m3316367>.

Annotation

Bechko P. K., Bechko V. P., Ptashnyk S. A., Lusa N. V., Shumilo T. V.
The principle of justice as a determinant of modern taxation of agricultural products

The article examines the question of the principles of justice as determinants of modern and protective mechanism of fair taxation of agricultural producers. The influence of tax functions on the fairness of taxation is considered, as well as the prospects of restoring the special regime of value added tax, which will positively affect the efficiency of economic entities of all organizational and legal forms.

The aim of the article is to reflect the conceptual approaches to the principle of justice as determinants of modern taxation of agricultural producers. Taxation in modern conditions is an integral part of society. Along with the fiscal function, taxes are characterized by regulatory, distributive functions that have a positive effect on solving social problems. The role of tax functions is confirmed by the practice of tax systems of countries with developed market relations, where taxes are a financial instrument to support business entities of all organizational and legal forms of management. In the economic system, taxes are the material basis for fiscal policy, as well as a tool for regulating social relations in the country.

In recent years, the national tax policy has undergone significant changes, including those aimed at solving the social problems of the state. At the same time, the main problem of domestic tax policy is its fiscal orientation while underestimating the regulatory and distributive functions of taxes as levers to reduce the tax burden on taxpayers. Adherence to the optimal structure of taxation with the use of all tax functions is a priority of the state, able to ensure fair taxation, minimize tax evasion, improve the quality of tax administration, tax discipline and reduce the tax burden on taxpayers.

Thus, the restoration of a special value added tax regime for small agricultural enterprises with a total land area of less than 1,000 hectares will be a tax incentive for them to operate on self-financing and self-sufficiency, while directing funds to purchase young animals and form a main herd. An element of tax incentives for farmers will be the establishment of a zero rate on food, which will allow them to compete with imported food by making them cheaper.

Key words: *fairness in taxation, tax relations, functions of taxation; special VAT tax regime; tax burden.*